

ТАҚРИЗ

ба автореферати рисолаи илмии Файзализода Баҳрулло Файзалӣ дар мавзӯи «Асосноккунии назариявии ташкили методии таҳсили фосолавӣ дар шароити муосири оmodасозии мутахассисони босалоҳият дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02. – Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (информатика, таҳсилоти олии касбӣ)

Ба асри XXI гузариши босуръат аз ҷомеаи саноатӣ ба ҷомеаи иттилоотӣ хос аст ва ин гузариш тақозо менамояд, ки раванди таълим ба принципҳои салоҳиятнокии касбӣ мутобиқ гардонида шавад. Системаи маорифи Тоҷикистон низ дар шароити кунунии рушди ҷомеа дар тамоми зинаҳои таҳсилот, бахусус таҳсилоти олии касбӣ, бо ниғаҳдории дастовардҳои қаблӣ хеш, бар пояи имкониятҳои бавучудодаи гузариш ба меъёрҳои байналмилалии таҳсилот, муносибати босалоҳиятро ба таълими донишҷӯён роҳандозӣ карда истодааст.

Дар ибтидои диссертатсия муқаддима ва тавсифи умумии таҳқиқот зикр ёфтааст, ки онҳо ба мубрамаӣ ва зарурати баргузори таҳқиқот, дараҷаи азхудшудаи мавзӯ, заминаҳои назариявӣ методологӣ, ҳадаф, объект, мавзӯ, масъалаҳо, соҳа, марҳилаҳо, пойгоҳҳои иттилоотӣ ва озмоишӣ, эътимоднокии натиҷаҳо, навгониҳои илмӣ, аҳамияти назарӣ ва амалӣ, нуқтаҳои ҷимояшаванда, саҳми шахсӣ, таъйиди диссертатсия, интишорот, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия бахшида шудаанд.

Боби якуми диссертатсия ба асосҳои назариявӣ методологии татбиқи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар раванди таълими шакли фосолавӣ бахшида шуда, аз 11 қисмат иборат аст. Дар қисматҳои ин боб хусусияти ҳамгироёнаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ бо системаи маориф, таърихи рушди омӯзиши фосолавӣ ва тамоюлҳои он дар фазои нави таҳсилоти ҷаҳонӣ, омилҳои техникӣ ва технологӣ, ки ба ташаккулёбӣ ва рушди низомии таҳсилоти фосолавӣ дар Тоҷикистон таъсир гузоштаанд, принципҳои асосии фаъолияти низомии таҳсилоти фосолавӣ, нақши вебсафҳаҳои интернетӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар ҷаҳонишавии шакли таҳсилоти фосолавӣ, типологияи лоиҳаҳои омӯзишӣ дар шакли таҳсилоти фосолавӣ, марҳилаҳои асосии ташаккулёбӣ ва рушди таҳсилоти фосолавӣ дар низомии маорифи ҷаҳон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҷрибаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав доир ба истифодаи шакли таҳсили фосолавӣ, масъалаҳои тақвияти усулҳо ва технологияҳои истифодаи шакли фосолавии таҳсил, хусусиятҳои заминавии технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар татбиқи шакли фосолавии таълим ва роҳҳои болобарии

самаранокии таҳсилоти фосилавӣ дар соҳаи технологияҳои иттилоотӣ матраҳ гаштаанд.

Боби дуюми диссертатсия «Шартҳои педагогии татбиқи технологияҳои таълими фосилавӣ дар раванди ташкили кори мустақилонаи мутахассисони салоҳиятнок дар муассисаҳои таҳсилотӣ» ном дошта, аз 4 қисмат – мафҳумҳои асосӣ: монандӣ ва тафовут дар мазмуни мафҳумҳои таҳсили фосилавӣ ва омӯзиши электронӣ, таҳлили умумии назария ва амалияи педагогии ҷорисозии таълими фосилавӣ, хусусиятҳои ташкили кори мустақилонаи мутахассисони салоҳиятнок дар муҳити иттилоотӣ таҳсилотӣ ва коркарди амсилаи назариявии ташкили кори мустақилонаи мутахассисони салоҳиятнок дар шароити омӯзиши фосилавӣ иборат аст.

Дар боби мазкур аз ҷумла омадааст, ки ҷорӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар низоми маорифи Тоҷикистон дар замони муосир низ мубрамияти худро аз даст навода, ба афзудани миқдори муассисаҳои таълимие мусоидат карда истодааст, ки онҳо шакли анъанавии таълимро бо технологияҳои таҳсилоти фосилавӣ пурра гардонидан мехоҳанд. Ин омил аз он ҷиҳат низ муҳим шуморида мешавад, ки аксари ҷавонони имрӯза компютерҳои фардиро озодона ба кор бурда, ҷаҳонро тавассути Интернет кашф мекунанд ва маълумоти заруриро аз шабакаи глобалӣ моҳирона датарс менамоянд.

Дар боби сеюми диссертатсия, ки «Методикаи ташаккули салоҳиятнокии касбии мутахассисони оянда дар шароити истифодаи технологияҳои таҳсили фосилавӣ» ном дорад, масъалаҳои методикаи ташаккулдиҳии салоҳиятҳои касбӣ, нақши таълими фосилавӣ дар раванди ташаккули салоҳиятнокии касбии мутахассисони дорой таҳассуси оӣ, омилҳои асосии технологияи зимни омӯзиши фосилавӣ татбиқшаванда ва татбиқи методҳои муосири иттилоотии таълими фосилавӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии омӯзгории Тоҷикистон баррасӣ ва мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд.

Аз ҷумла қайд гардидааст, ки дар низоми маориф сохтани амсилаи нави таълим, ки ба ташаккули робитаи мутақобилаи чандсатҳаи ҳамгироии донишҳои касбии умумии асос ёфтааст, бо дарназардошти талаботи муосир ба салоҳиятнокии касбӣ тақозо мегардад. Аз ин рӯ, истифодаи ТТФ дар низоми муосири таҳсилоти муттасил ба донишҷӯён имкон фароҳам меорад, то қобилияти касбии худро такмил дода, малакаҳои махсуси ояндаи худро инкишоф диҳанд.

Дар боби чоруми диссертатсия «Ташкили кори таҷрибавӣ-озмоишӣ дар раванди омодагии мутахассисони ояндаи салоҳиятнок дар низоми омӯзиши фосилавӣ» хусусиятҳои дидактикӣ ва имкониятҳои захиравӣ унсурҳои низоми таҳсилоти фосилавии «Moodle» натиҷаҳои таҳлили пурсишномаҳои

озмудашудагони курси таълимии такмили ихтисоси омӯзгорон дар асоси технологияҳои омӯзиши фосилавӣ, таҳлили назарсанчиҳои омӯзгорон ва донишҷӯён вобаста ба самаранокии технологияи коркардшудаи оmodасозии мутахассисони салоҳиятнок барои пешбурди фаъолият дар низоми омӯзиши фосилавӣ ва таҳлили динамикаи ташаккули фарҳанги алгоритмии мутахассисони салоҳиятнок дар раванди омӯзиши фосилавӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Зикр шудааст, ки захираҳо ва унсурҳои НТФ «Moodle» василаҳои (манбаҳо ва воситаҳои иттилоотии коммуникатсионии) дастгирии омӯзиши мебошанд, ки барои расидан ба ҳадафҳои мушаххаси таълимӣ пешбинӣ шудаанд. Захираи иттилоотии таълимӣ як воҳиди сохтори курси омӯзишӣ дар НТФ «Moodle» махсуб меёбад, ки то истифодабарӣ маъмулан ғайрифавол аст.

Натиҷаҳои бадастовардаи доктараб бо ягонагии дохилии диссертатсия тавҷам омада, дар намуди робитаҳои байниҳамдигарӣ шакл гирифта, дар доираи таҳқиқоти назариявӣ ва амсиласозии компютерӣ, ки фарогири масъалаҳои низоми таҳсилоти фосилавӣ ва муносибати босалоҳият дар таълим мебошанд, метавонанд дар рушди назария ва методикаи омӯзишу таълими фанни информатика саҳми босазо гузоранд. Нуқтаҳои асосии илмӣ ва хулосаҳои диссертатсионӣ тавассути усули амсиласозии компютерӣ ва модулҳои барномавии дар шакли комплекси барномаҳои объектгаро таҳияшуда асоснок гардида, тасдиқи худро ёфтаанд. Хулоса ва тавсияҳои, ки дар таҳқиқоти диссертатсионӣ таҳия гардидаанд, махсули афкори шахсии муаллиф мебошанд.

Натиҷаҳои таҳқиқотӣ дар 81 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 10-тояшро монографияҳо, васоит ва дастурҳои таълимию методии аз ҷониби Вазорати маориф ва илми ҚТ ва Шӯрои илмӣ-методии ДДБ ба номи Н. Хусрав тавсияшуда, 34-тояшро мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҚТ банаҷррасида, аз ҷумла 10-тояш дар алоҳидагӣ ва 37-тои боқимондашро мақолаҳои дар дигар нашрияҳо бачопрасида, аз ҷумла дар нашрияҳои шомили пойгоҳи китобхонаи илмӣи электронии eLIBRARY.ru, маводи конференсияҳои илмӣи байналмилалӣ (РИНЦ) ва ҷумҳуриявӣ ташкил додаанд.

Таҳқиқот ба яке аз масъалаҳои омӯзиши методикаи таълими фосилавӣ – масъалаҳои назарӣ, унсурӣ ва амалии методикаи таълими фосилавӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ ва тақвиятёбии илми информатика ва технологияи иттилоотӣ бахшида шудааст.

Нуқтаҳо ва хулосаҳои диссертатсия бо далелҳои муътамади таърихӣ, адабиёти илмӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ асоснок карда шудаанд. Онҳо дорои аҳамияти илмӣ ва амалӣ мебошанд.

Автореферати диссертатсияи Файзализода Бахрулло Файзали дар мавзӯи «Асосноккунии назариявии ташкили методии таҳсили фосилавӣ дар шароити муосири оmodасозии мутахассисони босалоҳият дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Тоҷикистон» кори илмии ба анҷомрасида ба ҳисоб рафта, аз рӯи ҳаҷм, арзиши назарӣ ва амалӣ ҷавобгӯ ба талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аст ва муаллифи он сазовори соҳиб шудан ба дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (информатика, таҳсилоти олии касбӣ) мебошад.

Тақриздиханда:

номзади илмҳои техникӣ,
доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
Ректори Донишгоҳи давлатии Данғара

Шоҳиён Нуралӣ
Набот

Имзои доктори илмҳои педагогӣ,
профессор Шоҳиён Н.Н.-ро тасдиқ
менамоям: Сардори шӯъбаи кадрҳои
Донишгоҳи давлатии Данғара

Ҷабборӣ Насиба

Суроға:

735320, ш. Данғара, к. Марказӣ, 25,
E-mail: dddangara_2013@mail.ru
<http://www.dsu.tj>